

Tysvær
kommune

Anskaffelsesstrategi for Tysvær kommune

2021 - 2024

Innhold

1. Innledning	3
2. Revisjon av strategi	3
3. Rammevilkår og forankring	4
4. Ønsket effekt og implementering	5
5. Roller og ansvar	6
6. Hovedmål og delmål	7
6.1 Hovedmål	7
6.2 Delmål	8

1. Innledning

Anskaffelsesstrategien er én av kommunens overordnede strategier, og legger føringer for veivalg og satsinger innen anskaffelsesområdet.

Tysvær kommune skal utnytte fellesskapets midler best mulig for innbyggerne. Det er et betydelig potensial i å effektivisere anskaffelser og avtaleforvaltning, for å oppnå lavere transaksjonskostnader, bedre priser, bedre behovsdekning og sikre at verdipotensialet fra avtalene realiseres. Samtidig skal også kommunen gjennom strategiske anskaffelser bidra til å løse viktige samfunnsoppgaver, som klimautfordringer og bekjemping av arbeidslivskriminalitet.

Å gjennomføre anskaffelser som oppfyller disse forventningene krever profesjonalisering, satsing på kompetanse, god styring, ledelse og organisering.

- Anskaffelsesstrategien skal understøtte kommunens mål, verdier og strategiske satsingsområder
- Anskaffelsesstrategien skal gi et felles grunnlag for gjennomføring av anskaffelser og sikre effektiv ressursbruk
- Anskaffelser i Tysvær kommune skal skje i tråd med lov og forskrift og sikre kravene til konkurranse, likebehandling og åpenhet

Denne anskaffelsesstrategien er kommuneovergripende og gjelder for alt anskaffelsesarbeid som gjennomføres i Tysvær kommune, på tvers av enheter og for alle faser i en anskaffelsesprosess; fra planlegging av anskaffelsen til kontraktens avslutning. Den berører alle deler av organisasjonen, og alle ansatte har et felles ansvar for å bidra til måloppnåelse.

«Anskaffelsesstrategien viser virksomhetens overordnede veivalg og satsinger for anskaffelser. Den prioriterer endringer i virksomheten skal gjennomføre for å nå sine overordnede og langsiktige mål.»¹

2. Revisjon av strategi

Tysvær kommune har siden 2011 hatt en anskaffelsesstrategi vedtatt av kommunestyret for perioden 2011 – 2015, og revidert for perioden 2016 – 2020. Den reviderte strategien bygger på tidligere strategiplaner og hovedmålsettinger.

Anskaffelsesstrategien trer i kraft fra den er vedtatt og revideres ved behov, normalt hver kommunestyre-periode.

¹ <https://www.anskaffelser.no/innkjopsledelse/anskaffelsesstrategi>

3. Rammevilkår og forankring

Regelverket for offentlige anskaffelser består av følgende lov og forskrifter:

- Lov om offentlige anskaffelser, ny lov vedtatt av Stortinget 13.juni 2016.
- Forskrift om offentlige anskaffelser av 12.08.2016, med senere endringer
- "Forsyningsforskriften"; Forskrift om innkjøpsregler i forsyningssektorene (vann og energiforsyning, transport og posttjenester) av 7. april 2006

Ny lov er basert på EU sine direktiv for offentlige innkjøp, forsyningssektoren og konsesjoner, vedtatt februar 2014. Tilhørende NOU er NOU 2014-4: Enklere regler – bedre anskaffelser.

«Loven skal fremme effektiv bruk av samfunnets ressurser. Den skal også bidra til at det offentlige opptre med integritet, slik at allmennheten har tillit til at offentlige anskaffelser skjer på en samfunnstjenlig måte.» - LOA §1²

Nytt anskaffelsesregelverk i form av ny lov og tilhørende forskrifter trådte i kraft samlet, iverksettelsesdato: 01.januar 2017.

Kravene til offentlige anskaffelser har således endret seg en del de siste årene. En viktig endring er forenkling og en ny og mer kortfattet formålsparagraf, med hensikt å gjøre klart anskaffelsesregelverket sitt hovedformål, som er å fremme effektiv bruk av samfunnet sine ressurser og bidra til at offentlig sektor opptre med integritet i sine anskaffelser.

De grunnleggende prinsippene følger av ny paragraf 4 i loven. Her er særlig forholdsmessighetsprinsippet, som handler om forenkling, sentralt. KOFA – klageorgan for offentlige anskaffelser - får på ny kompetanse til å ilegge gebyr ved ulovlige direkte anskaffelser, dette punkt er og skjerpet ved at KOFA nå skal ilegge gebyr dersom en ulovlig direkte anskaffelse har funnet sted.

Det er også blitt lovpålagt å ivareta miljø, grunnleggende menneskerettigheter og andre samfunnshensyn i offentlige anskaffelser, for eksempel obligatorisk krav om bruk av lærling i bransjer med spesielle utfordringer. Små og mellomstore virksomheter (SMB-er) skal ivaretas gjennom krav om å vurdere oppdeling av anskaffelser.

Endring av regelverk er fulgt opp av stortingsmelding 22: Smartere innkjøp – effektive og profesjonelle offentlige anskaffelser³. Stortingsmeldingen handler om hvordan anskaffelser kan utføres mest mulig effektivt innenfor det regelverket man har – og hvordan benytte handlingsrommet. Her blir det lagt vekt på at et godt regelverk alene ikke kan sikre gode og effektive offentlige anskaffelser. Til det trengs det også gode og profesjonelle oppdragsgivere.

«Dette [anm.: utnyttelse av felleskapets midler] krever en profesjonalisering av innkjøpene, gjennom blant annet økt satsing på kompetanse, bedre styring, ledelse, organisering og mer samordning.» - Meld. St. 22⁴

² <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2016-06-17-73>

³ Meld. St. 22 (2018 – 2019) Smartere innkjøp – effektive og profesjonelle offentlige anskaffelser, godkjent i Statsråd 10. april 2019, vedtatt i Stortinget i juni 2019.

⁴ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-22-20182019/id2641507/?ch=1>

4. Ønsket effekt og implementering

Anskaffelsesstrategien skal konkretisere og prioritere arbeidet med innkjøp og bidra til felles overordnet tenkning og atferd for kommende planperiode. Gode og profesjonelle innkjøp av varer, tjenester, bygg og anlegg er verdiskapende og bidra til at kommunen når sine mål. Markedsmakten må brukes som en katalysator for en ønsket samfunnsutvikling innen miljø og klima, innovasjon, leverandørutvikling og sosiale hensyn.

Anskaffelsesstrategien skal sikre lederforankring og ha et strategiperspektiv, som er avgjørende for å lykkes med videreutvikling og forbedringsarbeid, som er viktig for å sikre rett ressursbruk i kommunal tjenesteproduksjon.

Rutiner og prosedyrer for realisering av mål og delmål skal revideres og videreutvikles. Resultatområdene må ta strategien inn i sin organisasjonsbygging, og rapportering til politisk nivå innen anskaffelsesområdet skal integreres i administrasjonens periodiske rapporteringer ved bruk av kommunens rapporteringsverktøy.

Figur 1 Ledende organisasjoner har fokus på hele anskaffelsesprosessen⁵

⁵ Direktoratet for forvaltning og IKT

5. Roller og ansvar

Anskaffelsesarbeidet i Tysvær kommune skal, for å sikre god kontroll og styring, foregå med avklarte roller og klare myndighets- og ansvarslinjer.

Rådmannen har det overordnede ansvaret for kommunens anskaffelsesstrategi og organisering av anskaffelsesarbeidet.

Økonomikontoret ved innkjøp har ansvar for å tilrettelegge for effektive og profesjonelle anskaffelser i Tysvær kommune. Dette innebærer blant annet:

- Fasilitere alle anskaffelsesprosesser over nasjonal terskelverdi (kr 100.000)
 - Etablere rutiner for hvordan anskaffelsesprosessene skal gjennomføres
 - Etablere kontrollrutiner for å sikre etterlevelse av innkjøpsrutiner og forskriftskrav
- Gjennomføring av rammeavtaler i egenregi
- Vare- og tjenesteanskaffelser på oppdrag av tjenesteområdene
- Faglig råd og veiledning for å sikre effektive og lovlig prosesser som støtter opp under kommunen sine mål og strategier

Budsjettansvar og det faglige ansvaret knyttet til anskaffelser ligger i linjeledelsen hos kommunalsjef med budsjettfullmakt. Dette innebærer ansvar og beslutningsmyndighet for faglige valg som skal gjøres, eksempelvis hvilke krav som skal stilles til ytelsen som skal leveres. Utarbeidelse av kravspesifikasjoner skal sikre at anskaffelser dekker formål og behov og påvirker direkte anskaffelseskostnaden.

Tysvær kommune deltar i Innkjøpssamarbeidet på Haugalandet⁶ og kjøper tjenester fra Haugesund og Karmøy for gjennomføring av en bestemt avtaleportefølje, som består mest av generiske⁷ og volumfølsomme varer og tjenester. I de interkommunale avtalene – som utgjør ca. 50% av kommunens avtaler- er Tysvær kommune representert i faggrupper i utarbeidelse av konkurransedokumentene for å sikre medvirkning. Mandatet til innkjøpssamarbeidet og kommunens medlemskap må evalueres regelmessig.

⁶ Innkjøpssamarbeidet på Haugalandet består av 10 kommuner; Bokn, Etne, Haugesund, Karmøy, Sauda, Sveio, Tysvær, Utsira, Vindafjord og Suldal.

⁷ Det menes varer og tjenester med stor grad av likhet og sammenheng

6. Hovedmål og delmål

6.1 Hovedmål

Tysvær kommunes vedtatte mål ligger til grunn for anskaffelsesstrategien. Med utgangspunkt i målkartet har det blitt definert et hovedmål, tre satsingsområder og tre delmål til disse i anskaffelsesstrategien. Alle delmål skal følges opp av konkret definerte tiltak som en driver for å oppnå kommunens overordnede mål.

«Rådmannen har ekstra fokus på vår tids globale og lokale utfordringer og mener at disse utløser behov for nye innovative og bærekraftige løsninger for samfunnsutviklingen. [...] Rådmannen mener at dersom man skal oppnå de bærekraftige løsningene, må kommunen som tjenesteyter bli enda bedre til samskaping med innbyggerne, næringslivet og frivillige lag og organisasjoner. Samtidig mener rådmannen at man må videreutvikle samhandlingen innad i organisasjonen, slik at man sørger for bedre kvalitet og ressursutnyttelse.»⁸

At alle anskaffelser i Tysvær kommune skal gjøres i tråd med lov og forskrift om offentlige anskaffelser og kommunens interne rutiner for innkjøp er et viktig prinsipp. Anskaffelser skal være effektive og bidra til merverdi for Tysvær kommune og samfunnet. Tysvær kommune skal gjennomføre profesjonelle og effektive anskaffelser med vekt på samfunnsansvar, klima og miljø, etikk og omdømmebygging.

Anskaffelser er etter lønn den største utgiften i Tysvær kommune. Gevinstpotensialet i anskaffelser ligger i direkte innsparing ved gode kjøp av varer og tjenester, men også i prosessforbedring og sparte lønnsutgifter ved anskaffelser som medfører tjenesteinnovasjon.

Hovedmål for Tysvær kommunes anskaffelsesstrategi er:

Tysvær kommune sine behov for varer og tjenester skal dekkes på en bærekraftig, formålstjenlig og økonomisk effektiv måte i samsvar med lov- og regelverk og skape tillit i markedet til Tysvær kommune som innkjøper.

Dette mål skal realiseres gjennom følgende 3 satsingsområder:

1. Gevinstrealisering (delmål 1)
2. Innovasjon (delmål 2)
3. Samfunnsansvar, miljø og klima (delmål 3)

⁸ Tysvær kommune, Planstrategi

6.2 Delmål

6.2.1 Delmål 1

Tysvær kommune skal realisere gevinster ved effektive og digitale prosesser, tilstrekkelig avtaledekning, gode analyser, kategoristyring og kontraktsoppfølging.

Tysvær kommune styrer mot en heldigital anskaffelsesprosess, fra kunngjøring av konkurranser til avtaleforvaltning (= kontraktsforvaltning), som også omfatter flest mulig digitale kjøp (bestillinger) fra rammeavtaler.

Integrerte og automatiserte systemer reduserer tidsbruk og bedrer datafangst og sporing. Lojalitet til IT-systemer gir detaljert styringsinformasjon som kan brukes i arbeidet med kategoriarbeid og gevinstrealisering.

Kommunen har i de senere årene tatt i bruk verktøy for konkurransegjennomføring (KGV) og avtaleforvaltning (KAV). Systemene støtter krav fastsatt i Lov om offentlige anskaffelser om elektronisk kommunikasjon i konkurransegjennomføring, og kvalitetskrav for håndtering av kommunens kontrakter. «EHandel» er et brukervennlig verktøy for å kjøpe varer og tjenester som skal gi standardisering, felles tilnærming og øke lojaliteten til kommunens rammeavtaler.

Det er tidligere vedtatt at «kategoristyring» skal brukes som metode for anskaffelsesarbeidet i kommunen. Styring av innkjøpskategoriene er en strategisk modell som vurderer og analyserer kommunen sitt behov innen innkjøpskategoriene på tvers av organisatoriske skillelinjer. Potensielle gevinster kan identifiseres. Organisering av innkjøp på tvers av tjenestestedene ved å samle varer og tjenester i kategorier der disse naturlig tilhører, gir et kommuneovergripende perspektiv som utløser synergier, bedre innflytelse mot leverandørene, bedre styring, økt kunnskap og bedre internt samarbeid om kontrakter og utføring. Kategoriarbeidet baserer seg på et godt datagrunnlag fra kommunen sine digitale systemer innen økonomi og anskaffelser.

Tiltak for å nå delmålet:

- Effektivisere anskaffelsesprosessene ved å ta ut potensialet i KGV, som åpner for å ta i bruk nye anskaffelsesmetoder, eksempelvis dynamiske innkjøpsordninger
- Effektivisere avtaleoppfølgingen ved å ta ut potensialet i KAV
- Effektivisere innkjøp ved å ta ut potensialet i bestillings- og fakturasystem
- Gjøre data tilgjengelig for styring og ledelse
- Videreføre og utvikle arbeidet med kategoristyring for å kunne identifisere gevinster
- Videreutvikle arbeidet med å identifisere budsjettgevinster ved etablering av nye avtaler

6.2.2 Delmål 2

Tysvær kommune skal forankre innovative offentlige anskaffelser som et strategisk virkemiddel og utvikle en innovasjonsvennlig anskaffelsespraksis.

Innovative anskaffelser kan være et virkemiddel for å oppnå utvikling og innovasjon i kommunal tjenesteproduksjon og sikre kommunen miljøvennlige løsninger. Fra sentralt hold kommer krav om smartere drift, innsparing og tjenesteinnovasjon. Gjennom anskaffelsesprosesser som etterspør bedre og nye løsninger og idéer, og som stimulerer og involverer leverandørmarkedet, får kommunen kunnskap om hva som er mulig og tilgjengelig i markedet eller hva som kan utvikles. Dette støtter også oppom flere av målene i Stortingsmelding 30 - «En innovativ offentlig sektor» og i kommunens egen planstrategi.

Tiltak for å nå delmålet:

- Delta aktivt i egnede innovasjonsfremmede prosjekt og tiltak
- Bygge kompetanse og gjennomføringsevne på innovative anskaffelser
- Etablere relevante tverrfaglige ressursgrupper for innovative offentlige anskaffelser (IOA) som stimulerer til kompetanseoverføring og *gjennomføring* av innovative løsninger.
- Sikre at de som arbeider med brukere av kommunens tjenester blir inkludert på en systematisk måte i innovasjonsarbeidet ifb. offentlige anskaffelser
- Sikre aktiv dialog og samhandling med markedet for å velge morgendagens og ikke gårsdagens løsninger.

6.2.3 Delmål 3

Tysvær kommune skal gjennomføre anskaffelser med vekt på samfunnsansvar, klima og miljø, etikk og omdømmebygging.

Lov om offentlige anskaffelser⁹ skjerper kravene til å bruke kommunens innkjøpsmakt til å ivareta viktige samfunnshensyn. Det er krav om å tenke livssyklus kostnader, universell utforming og miljøkonsekvenser i anskaffelser. Loven setter krav om å ta inn klausuler i tjeneste-, bygge- og anleggskontrakter som sikrer lønns- og arbeidsvilkår som ikke er dårligere enn det som følger av gjeldende landsomfattende tariffavtaler eller norm.

Å ta samfunnsansvar innebærer en plikt for kommunen til å lage rutiner og retningslinjer for hvordan dette skal ivaretas i kommunens anskaffelser.

Anskaffelser er en viktig bidragsyter for å nå klimamål i planverk, ta klima- og miljøbevisste valg, være en klimaansvarlig kommune og fremtidig lavutslippssamfunn. Anskaffelser skal bidra til at varer og tjenester som Tysvær kommune bruker, ikke påvirker miljø og helse negativt. Det skjer ved å etterspørre miljøsertifiserte produkter og klimavennlige løsninger som bidrar til redusert energibruk og klimagassutslipp.

Det er behov for tverrfaglig samarbeid og kunnskap innen innkjøp og miljøvernarbeid. Klima- og miljøvernansvar skal ivaretas ved å bruke handlingsrommet i loven til å sikre nytenking og bærekraft i anskaffelsene, spesielt innen bygg og anlegg, sirkulærøkonomi¹⁰, transport, IKT og mat.

Kommunale anskaffelser blir lagt merke til – både nasjonalt og lokalt- og det er viktig å trygge leverandørene og bygge et godt omdømme på at anskaffelser blir gjennomført profesjonelt og i tråd med grunnleggende prinsipper om konkurranse, likebehandling, forutsigbarhet, og at de kan etterprøves og er forholdsmessige.

Tiltak for å nå delmålet:

- Koordinere mål og tiltak på anskaffelsesområdet med målsettinger i annet planverk
- Påse at miljøkonsekvenser av anskaffelser blir vurdert og dokumentert og at relevante miljøkrav blir stilt som konkurranse- eller kontraktskrav
- Virksomheter som inngår kontrakter med Tysvær kommune skal møte tydelige miljø- og klimakrav til virksomheten generelt, herunder anskaffelser fra underleverandører
- Delta i det interkommunale prosjektet «Anskaffelser med klimaambisjoner».
- Arbeidet med å forebygge arbeidslivskriminalitet og unngå sosial dumping skal videreføres
- Det skal stilles krav om bruk av lærlinger og juniorer innen gitte bransjer
- Tysvær kommune skal bruke handlingsrommet i lov og forskrift til å engasjere lokale små- og mellomstore virksomheter (SMB-ar)
- Tysvær kommune skal prøve ut anskaffelser som et virkemiddel i arbeidet mot utenforskap

⁹ LOV-2016-06-17-73 fra 01.01.2017

¹⁰ «En sirkulær økonomi er et prinsipp for økonomisk virksomhet for å opprettholde verdien av produkter, materialer og ressurser så lenge som mulig ved å utnytte og gjenbruke ressursene mer effektivt.» (Kilde: <https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/forurensning/sirkular-okonomi/hva-er-sirkular-okonomi/id2701032/>)